

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Development of Teacher Training Program for Vocational Students Internship Preparation through Collaborative Learning Camp

สุรางค์ อภิรมย์วิลัยชัย¹ มนต์ชัย เทียนทอง² ไพโรจน์ สติรยากร³ และชัยวิชิต เชียรชนะ⁴

Surang Apiromvilaichai¹, Monchai Tiantong², Pairote Stirayakorn³ and Chaiwichid Chaianchana⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์ **ประการแรก** เพื่อพัฒนาและประเมินระบบฝึกงาน และ**ประการที่สอง** เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษาแบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ การวิจัยครั้งนี้เป็นการฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการอบรมนักเรียนอาชีวศึกษา ก่อนการฝึกงาน ในสถานประกอบการผลการวิจัยพบว่า

ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 32 คน ในภาพรวมมีผลคะแนนจากการประเมินผลกิจกรรมภาคปฏิบัติเฉลี่ยร้อยละ 84.38 โดยกิจกรรมสัมพันธภาพ : พื้นฐานของสรรพสิ่งมีคะแนนจากการประเมินผลกิจกรรมภาคปฏิบัติเฉลี่ยร้อยละ 85.42 กิจกรรมพัฒนาความฉลาด 4 ด้าน สำหรับวัยรุ่นไทยมีคะแนนจากการประเมินผลกิจกรรมภาคปฏิบัติเฉลี่ยร้อยละ 84.60 กิจกรรมนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์มีคะแนนจากการประเมินผลกิจกรรมภาคปฏิบัติเฉลี่ยร้อยละ 81.25 และกิจกรรมความคิดหมวก 6 ใบ มีคะแนนจากการประเมินผลกิจกรรมภาคปฏิบัติเฉลี่ยร้อยละ 83.59 นอกจากนี้ยังพบว่าครูมีความเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และวิทยากรที่นำหลักสูตรไปใช้มีผลการประเมินจากผู้วิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม

คำสำคัญ : หลักสูตรฝึกอบรมครู ; แบบค่ายกิจกรรม ; ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ABSTRACT

This research and development study aimed to 1) develop and evaluate a teacher training system, and 2) develop and validate the efficiency of a teacher training curriculum for job training of vocational students through camp activities using collaborative learning. This study was for training teachers to train vocational students on job training before their internship.

The research findings revealed that the 32 teachers gained an average of 84.38% for overall practical

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

² ค.อ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร) รองศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

³ ค.อ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

⁴ ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) อาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

รับต้นฉบับ 25 มกราคม 2557 รับลงพิมพ์ 19 มีนาคม 2557

activities; 85.42% for practical activities on relationship interaction: fundamental of everything, 84.60% for practical activities on developing 4 key intellectual skills for Thai youths, 81.25% for practical activities on creative innovation, and 83.59% for 6-thinking hat practical activities. It was also found that the teachers rated every aspect of the training curriculum at the highest level and the trainers were also rated highest by the researcher. In conclusion, this teacher training curriculum for vocational student internship preparation through camp activities using collaborative learning can be appropriately applied for training teachers.

Keywords : Teacher Training Program ; Collaborative ; Learning Camp

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่มีภารกิจในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการปฏิรูปอาชีวศึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีการปรับปรุงหลักสูตรที่มีคุณภาพตามแนวทางการผลิตและพัฒนาคนของกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต้องการ และเสริมสร้างให้ผู้เรียนสายอาชีพตั้งใจเรียน ใฝ่รู้ สร้างความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ที่เรียนจริงจัง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล การทำงานเป็นกลุ่ม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549) โดยมีเป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ในหมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 กล่าวถึงการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น ซึ่งมีหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) พัฒนขึ้นให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มีความรู้ความชำนาญในทักษะวิชาชีพมีคุณธรรมมีวินัย เจตคติ และเป็นผู้มีปัญญาที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าหลายเรื่องที่มีปัญหาต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุง และต่อยอด โดย

เฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ ที่พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งการคิดวิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษากว่าร้อยละ 70 ศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ทำให้ขาดแคลนกำลังคนระดับกลางอย่างต่อเนื่อง และผู้สำเร็จการศึกษาขาดคุณลักษณะด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 2-8) สอดคล้องกับการศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามากน้อยด้วยคุณภาพและไม่มีความรู้ดีพอที่จะทำงานในสถานประกอบการ มาตรฐานการศึกษาของไทยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชียด้วยกัน ยังมีคุณภาพที่ต่ำกว่าอยู่มาก ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยการผลิตที่ด้อยคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549)

จากรายงานข้างต้น สรุปได้ว่าคุณภาพของผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษายังมีมาตรฐานไม่ดีพอในเรื่องความรู้ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนคุณลักษณะส่วนตัวของผู้เรียนเมื่อการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานที่มีทักษะทางวิชาชีพในอัตราที่สูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงและความต้องการดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อสภาพของตลาดแรงงาน ดังนั้นการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศจึงต้องมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มผลผลิตกำลังคนซึ่งเป็นกำลังแรงงานให้มีคุณภาพโดยหลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่นและง่ายต่อการปรับเปลี่ยนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้พัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทั้งระดับ ปวช. และระดับ ปวส. ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมได้ตรงและ

รวดเร็ว มียุทธศาสตร์พัฒนาผู้เรียนจากการปฏิบัติจริง (Solid practical) เพื่อให้เกิดความรู้จริงจากการปฏิบัติงาน (Solid knowledge) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนงานจากวิชาชีพจากสภาพการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ (On-the-job training) ซึ่งเป็นการบูรณาการเรียนการสอนในชั้นเรียนกับการฝึกงานในสถานประกอบการเข้าด้วยกัน โดยให้สถานศึกษานำรายวิชาให้ผู้เรียนไปฝึกงานในสถานประกอบการเป็นระยะเวลาครึ่งหลักสูตรหรืออย่างน้อย 1 ภาคเรียน ซึ่งการฝึกงานตามแนวคิดนี้ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์การปฏิบัติงานจริงมากขึ้นและมีทักษะความสามารถตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2555)

วิธีการหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะนำมาใช้ในกระบวนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา คือการฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการอบรมนักเรียนก่อนออกฝึกงาน เพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการหนึ่งในการเพิ่มพูนความรู้ให้ทรัพยากรกำลังคนหรือบุคลากรในองค์กรนั้น ๆ ให้มีความรู้ทักษะ และเจตคติ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ การจัดฝึกอบรมนอกจากจะช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรให้ดีขึ้นแล้วยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างทัศนคติและความรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรในองค์กรให้สูงขึ้นด้วยการฝึกอบรมครูเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะฝึกอบรมครูผู้สอนวิชาฝึกงาน เพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นผู้ดูแลการฝึกงานของนักเรียนโดยตรง ครูจะได้ความรู้และทักษะ รวมทั้งเจตคติที่ดีที่ได้จากการฝึกอบรมมาใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน เป็นการพัฒนาบุคคลช่วยให้ระบบวิธีการทำงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและเป็นการนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยได้คิดรูปแบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ มาใช้ในการฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการอบรมนักเรียนก่อนออกฝึกงาน การฝึกอบรมเรียนรู้ผ่านค่ายกิจกรรม ผู้เรียนจะได้ร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกันอันเป็นสถานการณ์ที่ดีกว่าทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ (Instructional models of cooperative learning) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือของจอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson, Johnson and Holubec. 1994 :

1.3-1.4) ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกัน เพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการแพ้ - ชนะ ต่างจากความร่วมมือกัน ซึ่งก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการชนะ - ชนะ อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่าโดยมีหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการ ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากัน (Positive interdependence) โดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน และจะต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกัน 2) การเรียนรู้ที่ดี ต้องอาศัยการหันหน้าเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์กัน (Face to face interaction) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่าง ๆ 3) การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคม (Social skills) โดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน 4) การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group processing) ที่ใช้ในการทำงาน และ 5) การเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีผลงานหรือผลผลิตที่ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ (Individual accountability) หากผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้แบบร่วมมือกันนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้กว้างขึ้นและลึกซึ้งแล้ว ยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งมีโอกาสได้ฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอีกมาก (ทิศนา ชวนมณี, 2554)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในสถานศึกษา เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะหาแนวทางการแก้ปัญหาด้วยการวิจัยและพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนวิชาฝึกงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรมด้วย ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะส่งผลให้นักเรียนอาชีวศึกษามีความพร้อมก่อนออกฝึกงาน ในสถานประกอบการ รวมทั้งสถานประกอบการเกิดความพึงพอใจในการพัฒนาด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติของนักเรียนอาชีวศึกษา และมีผลให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปอาชีวศึกษาได้อย่างแท้จริง

ประโยชน์ของการวิจัย นักเรียนอาชีวศึกษามีความพร้อมสำหรับการฝึกงานในสถานประกอบการเพิ่มขึ้น ก่อนออกไปฝึกงานในสถานประกอบการจริงสถานศึกษาอาชีวศึกษาได้ครู

ผู้สอนวิชาฝึกงานที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการฝึกอบรมนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการฝึกงานในสถานประกอบการ ซึ่งทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปตามวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้หลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและประเมินระบบฝึกงาน เพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
2. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

สมมติฐานการวิจัย

1. ระบบฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผ่านการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญในระดับมากขึ้นไป
2. หลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ สามารถนำไปใช้ฝึกอบรมครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการวิจัย

1. การประเมินระบบฝึกงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ประกอบด้วย การสำรวจความพร้อม สำรวจข้อมูลแผนการฝึกงาน ประเมินทัศนคติของนักเรียน ฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ และประเมินผล
2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ประกอบด้วย เนื้อหา ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความสามัคคี ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความกระตือรือร้น และด้านความคิด

ริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of cooperative or collaborative learning) ของ Slavin, Johnson and Roger Johnson.

3. การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมประยุกต์ใช้รูปแบบ CIPP Model ของ Stufflebeam. ในการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

4. คู่มือค่ายกิจกรรม ประกอบด้วย บทนำ สารสำคัญ วัตถุประสงค์ ระยะเวลา วิธีดำเนิน กิจกรรม และการประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ครูผู้สอน ในวิชาฝึกงาน และครูฝึกในสถานประกอบการ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาพาณิชยกรรม ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกกลุ่มเป้าหมายเป็น 6 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น เพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาพาณิชยกรรม แบบค่ายกิจกรรมด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ จำนวน 110 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อกำหนดหัวข้อเรื่องให้สอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดค่ายกิจกรรม กรอบแนวคิดและสาระสำคัญต่าง ๆ ของการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาพาณิชยกรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรฝึกอบรม และผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมนักเรียน ซึ่งมีประสบการณ์ในด้านนั้น ๆ ไม่น้อย

กว่า 5 ปีการศึกษา จำนวน 12 คน กลุ่มที่ 3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม โดยกำหนดให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรฝึกอบรม และด้านกิจกรรม ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในแต่ละด้านไม่น้อยกว่า 5 ปีการศึกษา จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในขั้นตอนทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาฝึกงานตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาพาณิชยกรรม ที่ทำหน้าที่สอนวิชาฝึกงานไม่น้อยกว่า 2 ปีการศึกษา สังกัดวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย จำนวน 12 คน

กลุ่มที่ 5 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการเก็บรวบรวมของหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ครูผู้สอนวิชาฝึกงานประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาพาณิชยกรรม ในทุกประเภทสถานศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยสารพัดช่าง วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยอาชีวศึกษา ที่ทำหน้าที่สอนวิชาฝึกงาน และนิเทศการฝึกงาน ไม่น้อยกว่า 3 ปีการศึกษา จำนวน 32 คน

กลุ่มที่ 6 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในขั้นตอนติดตามผลของหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ผู้บริหาร จำนวน 4 คน ครูที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ จำนวน 12 คน และนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรมซึ่งกำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาพาณิชยกรรม จำนวน 60 คน ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร และวิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนวิชาฝึกงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรมด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในขั้นตอนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลความต้องการของสถานศึกษา/สถานประกอบการแล้ว จึงทำการออกแบบ (Design) หลักสูตร โดยเริ่มต้นจากการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม หัวข้อเรื่องการฝึกอบรม เนื้อหา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และคู่มือค่ายกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบประเมินความสอดคล้องและความ

เหมาะสมในภาพรวมของหลักสูตรฝึกอบรม นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด คือ เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านหลักสูตรฝึกอบรม และด้านกิจกรรม จำนวน 5 คน ประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมในภาพรวมของหลักสูตร ใบเนื้อหาและใบงาน และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย จำนวน 12 คน พบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนวิชาฝึกงาน เพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ได้ปรับปรุง มีประสิทธิภาพสูง อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนการนำหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไปใช้จริง (Implementation) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ (ฉบับสมบูรณ์) ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาหลังจากนำไปทดลองใช้แล้วกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ครูผู้สอนวิชาฝึกงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาพาณิชยกรรม แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในทุกประเภทสถานศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยสารพัดช่าง วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในสังกัดจังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดพิจิตร จำนวน 32 คน โดยผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมในการฝึกอบรมด้วยตนเอง ซึ่งได้แก่ การเตรียมและตรวจเอกสารการฝึกอบรม เช่น ใบวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแผนการฝึกอบรม ใบเนื้อหา ใบกิจกรรม ใบเฉลยกิจกรรม ใบงาน และใบประเมินผล สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม และสถานที่ เป็นต้น มีการตรวจสอบคุณภาพและปริมาณให้เพียงพอต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม และดำเนินการฝึกอบรมครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่

1. ผลคะแนนจากใบประเมินผลกิจกรรมภาคปฏิบัติของครู แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยรวมไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 75

2. แบบสอบถามเพื่อประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษาแบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาและหลักสูตรฝึกอบรม ด้านวิทยากร ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม และด้านเวลา สถานที่และบรรยากาศการฝึกอบรม

3. แบบประเมินวิทยากร ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการประเมินวิทยากรที่นำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 32 คน ในภาพรวมมีผลคะแนนจากการประเมินผลกิจกรรมภาคปฏิบัติเฉลี่ยร้อยละ 84.38 โดยกิจกรรมสัมพันธ์ภาพ : พื้นฐานของสรรพสิ่งมีคะแนนจากการประเมินผลกิจกรรมภาคปฏิบัติเฉลี่ยร้อยละ 85.42 กิจกรรมพัฒนาความฉลาด 4 ด้าน สำหรับวัยรุ่นไทย มีคะแนนจากการประเมินผลกิจกรรมภาคปฏิบัติเฉลี่ยร้อยละ 84.60 กิจกรรมนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ มีคะแนนจากการประเมินผลกิจกรรมภาคปฏิบัติเฉลี่ยร้อยละ 81.25 และกิจกรรมความคิดหมวก 6 ใบ มีคะแนนจากการประเมินผลกิจกรรมภาคปฏิบัติเฉลี่ยร้อยละ 83.59

ครูมีความเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และวิทยากรที่นำหลักสูตรไปใช้มีผลการประเมินจากผู้วิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพภาคปฏิบัติสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 จากผลคะแนนแสดงให้เห็นว่า

หลักสูตรฝึกอบรม 4 ชุดกิจกรรม (Package activities) ได้แก่ กิจกรรมสัมพันธ์ภาพ : พื้นฐานของสรรพสิ่ง (Relationship : Fundamental of everything activities) กิจกรรมพัฒนาความฉลาด 4 ด้าน สำหรับวัยรุ่นไทย (4-Wises Intelligent development for thai youth activities) กิจกรรมนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative innovation activities) และกิจกรรมความคิดหมวก 6 ใบ (Six thinking hats activities) สามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่เข้าร่วมการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี เนื่องจากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ที่ผู้วิจัยพัฒนา อาศัยหลักการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา และสถานประกอบการ และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ของผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย รวมทั้งผู้สอนในรายวิชาฝึกงาน เพื่อให้ได้ระบบฝึกงานและหลักสูตรการฝึกอบรมที่แท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ ฟิสิกส์ เมฆาภรณ์ (2549) ที่กล่าวไว้ว่าการพัฒนางานหรือโครงการใด ๆ เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน เช่นเดียวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ต้องมีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน เพื่อให้การฝึกอบรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งตรงกับขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการ (Needs assessment) ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร และเกิดประโยชน์สูงสุด

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

หลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรมด้วย ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ครูที่ผ่านการฝึกอบรม สามารถนำไปใช้วางแผนการฝึกอบรม นักเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกงานได้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำระบบการฝึกงานและหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้

สอนวิชาฝึกงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกงานของนักเรียนอาชีวศึกษา แบบค่ายกิจกรรม ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้อบรมครูผู้สอนวิชาฝึกงาน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลากหลายและมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติในรูปแบบเดิม ๆ อย่างเดียวไม่เพียงพอ ครูผู้สอนควรต้องมีการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนในรูปแบบของค่ายกิจกรรม ด้วยวิธีการจัดการเรียนรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มประสบการณ์ของผู้เรียนนอกเหนือจากเนื้อหาในบทเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคม

3. ควรมีการติดตามต่อเนื่องตลอดไปในระยะยาว เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความสามัคคี ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และด้านความกระตือรือร้น ว่าเป็นอย่างไร โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไม่ผ่านการฝึกอบรม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.มนต์ชัย เทียนทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ สติริยากร และอาจารย์ ดร.ชัยวิชิต เขียวชนะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณา ให้ความช่วยเหลือแนะนำตลอดจนการให้คำปรึกษาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์สูงสุดอย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณผู้บริหาร ครูผู้สอนวิชาฝึกงาน และนักเรียนจากสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 และเจ้าของสถานประกอบการที่ให้ความสะดวกและอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

พิศนา เขมมณี. (2554). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
พิสิฐ เมธาภัทร. (2549). **การพัฒนาหลักสูตรอาชีวะ และเทคนิคศึกษา**. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,กระทรวงศึกษาธิการ.(2552).

ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,กระทรวงศึกษาธิการ. (2549).

รายงานผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการกำลังคนของกลุ่มอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2546). **คู่มือการจัดการฝึกงานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

Johnson, D. W., R. T. Johnson. and E.J. Houlubee. (1974). **The Nuts and Bolts of Cooperative Learning**. Edina, Minnesota : Interaction Book Company.

